

ЧОМУ

Олег Йонка

І ТАК
НАЗВАЛИ

Усі ми в школі на уроці географії вивчаємо різноманітні географічні об'єкти нашої планети (країни, гори, моря, озера, водоспади): знаходимо їх на карті біля дошки і в атласах, позначаємо на контурних картах. Америка та Австралія, Кіліманджаро та Еверест, Байкал та Вікторія, Амазонка і Міссісіпі відомі всім.

Що ж приховують ці географічні назви, хто і чому їх придумав? Розібратись у цьому нам допоможуть дві науки: етимологія, яка вивчає походження слів, та топоніміка, яка вивчає географічні назви – топоніми, їхнє походження, смислове значення, написання та вимову.

Америго Веспуччі

Учені виокремлюють багато різновидів топонімів. Найбільш поширеними є такі.

Антропотопоніми (від грец. „άνθρωπος” – людина) – назви об’єктів, утворені від власного імені людини (першовідкривача, правителя, святого).

Гідроніми (від грец. „ὕδωρ” – вода) – назви річок, озер, морів, боліт.

Ороніми (від грец. „ὄρος” – гора) – назви гір, рівнин, височин.

Ойконіми (від грец. „οἶκος” – житло) – назви населених місць.

Дрімоніми (від грец. „δρῦς” – дерево) – назви лісів. Хтозна, можливо, тому й кажуть „дрімучий ліс”?

Назви частин світу

Розпочнемо ознайомлення з походженням назв з частин світу. **Америка** названа на честь флорентійця Америго Веспуччі, який вперше висловив припущення, що Колумб відкрив не Індію і частину Східної Азії, як той вважав до самої смерті (саме тому корінних жителів Америки помилково називали індіанцями), а невідомі до того часу території. Америго запропонував називати ці землі Новим Світом, але згодом назву Новий Світ замінили на Америку.

Існує декілька версій походження назви **Африка**. За однією з них, материк названий на честь племен *афрі*, що населяли його північну частину. Інші версії походження назви – від фінікійського „афар” – *пил*, латинського „*aprica*”, що означає „сонячний”, та грецького „*aphrike*” – *без морозу*. Кожна версія має своїх прихильників та противників, адже усі назви доволі влучно характеризують Африку.

Колумб

Handwritten text at the bottom of the map illustration.

HOLLANDIA

TERRA AUSTRALIS

Ще на картах давньогрецьких вчених навколо південного полюсу наносили контури невідомих земель, які згодом назвали *Terra Australis Incognita* – „земля південна невідома”. Звідси і пішла назва **Австралії**, що дослівно перекладається „південна”. Цю назву запропонував англійський мореплавець Метью Фліндерс. Раніше цю територію називали Нова Голландія, оскільки першими її відкрили голландці, однак тривалий час приховували від європейців своє відкриття.

Найхолодніший материк нашої планети – **Антарктида**. У перекладі з грецької його назва означає „протилежний Арктиці”. Останню назвали на честь сузір'я Велика Ведмедиця. Щоправда, саме Антарктиду логічніше було назвати Австралією, адже цей материк розташований південніше за усі інші.

Походження назв **Європа** та **Азія** пов'язують із асирійськими словами „*ереп*” – захід та „*асу*” – схід.

Згідно з іншими версіями Європа названа на честь дочки міфічного фінікійського царя Агенора, в тій же грецькій міфології Азія – одна з дочок бога-титана Океана.

Назви держав та країн

Країни Америки

Канада, площа якої приблизно 10 млн км², посідає друге місце в світі за величиною. Деякі жителі називають цю країну найбільшим селом світу. Це не тому, що тут добре розвинуте сільське господарство, а тому, що „Канада” мовою одного з індіанських племен (ірокезів) означає „селище”. Нічого собі селище – завбільшки з Європу!

Країна **Мексика** та її столиця Мехіко названі на честь бога війни ацтеків Мехітлі.

Усім відоме мальовниче італійське місто Венеція, та мало хто знає, що на його честь названа **Венесуела**. Таку назву країна отримала після того, як європейці побачили хатинки на палях, збудовані місцевими жителями на озері Маракайбо.

Ми вже знаємо, що Америка завдячує своєю назвою Америго Веспуччі, але вчені не залишили без уваги і значну роль Христофора Колумба у відкритті нових земель. На його честь назвали одну з країн Південної Америки – **Колумбію**.

Країна **Еквадор**, північну частину якої перетинає екватор, отримала назву завдяки своєму географічному розташуванню („еквадор” – з іспанської „екватор”).

Бразилія названа на честь однойменного дерева з деревиною червонуватого відтінку, що нагадує розпечене вугілля (португальською „brasil”).

„Бородатою” назвали португальці невеличку острівну країну Центральної Америки – **Барбадос**. Тут росло дуже багато фігових дерев, обвитих схожими на борода епіфітами.

Домініканська республіка – острівна країна, що знаходиться поблизу Барбадосу – завдячує своєю назвою дню тижня: від лат. „*Dies Dominica*” – *неділя*. Саме у неділю Колумб вперше зійшов на острів Еспаньйол (зараз Гаїті), на території якого розташована ця країна. Так розпочалась історія колонізації Америки.

Болівія названа на честь *Симона Болівара*, який мужньо боровся за незалежність іспанських колоній на території Південної Америки і став першим президентом цієї країни.

Мехітлі

Симон Болівар

Представники племен
Ефіопії

Після колонізації Америки в Європі поширився міф про невідому золоту країну – Ельдорадо з незліченними багатствами. Вважали, що вона знаходиться між долинами річок Амазонка та Оріноко. Насправді золотої країни не існує, зате в Південній Америці є „срібна” земля – **Аргентина**. Аргентинську річку Ріо-де-ла-Плата („срібна ріка”) використовували для транспортування срібла та інших скарбів з Перу, тому землі, розташовані вниз за течією, називали Аргентиною.

Країни Африки

Назви деяких країн Африки пов'язані з кольорами, тваринами, місцевими племенами та правителями.

Ефіопія з давньогрецької перекладається як „обпечені обличчя” за темний колір шкіри представників племен, які населяють територію країни. Схожа назва й у **Судану**: з арабської – „земля чорних”.

До „чорних” країн можна віднести також **Нігер** та **Нігерію**. Деякі жартівники, кепкуючи з американської політкоректності, пропонують перейменувати Нігер у Афроамериканець.

Після освоєння європейцями Африки з її території почали масово вивозити рабів та різноманітні природні ресурси: золото, деревину, слонову кістку тощо. Звідси назва **Кот-д'Івуар**, яка дослівно перекладається з французької „берег слонової кістки”. На гербі цієї країни зображена голова слона.

Одна з країн західної Африки була заснована колишніми рабами, які в назву країни вклали те, що для них було найціннішим – волю. **Ліберія** („земля свободи”) назвали вони свою країну.

Схожим є походження назви столиці сусідньої країни Сьєрра-Леоне – Фрітаун. Колись на місці поселення був невольничий ринок. У 1792 році колишні раби заснували тут місто, яке назвали Фрітаун – „вільне місто”.

„Порожнє місце” – перекладається назва пустелі Наміб та країни **Намібії**.

Завдяки великій кількості креветок, що виловлюють на території країни, названий **Камерун** (з португальської „*Rio dos Camarões*” – річка креветок).

